

ΜΑΤΘΙΛΔΗ ΣΕΡΑΟ

Ἀπὸ τὸ τελευταίως ἐκδοθὲν ἔργον «Τὸ σύγχρονον ἰταλικὸν μυθιστόρημα» τοῦ Ζὰν Ντορνίς (Κα Γουλιέλμου Μπίρ), ἀποσπῶμεν τὰς ἀκολουθοῦντας λαμπρὰς σελίδας, ἀφιερωμένας εἰς τὴν διάσημον Ἰταλίδα μυθιστοριογράφον Ματθίλδην Σεράο, ἡ ὁποία πρὸ μηνὸς ἐνεφανίσθη ὡς δραματικὸς συγγραφεὺς εἰς τὸ θέατρον «Réjane».

Ἡ Ματθίλδη Σεράο εἶναι φυσικὸν ἄνθος τῆς Μεσογείου. Ἐγεννήθη εἰς τὰς Πάτρας τὸ 1856, ἀπὸ μητέρα Ἑλληνίδα καὶ πατέρα Νεαπολίτην. Ὁρφανὴ ἀπὸ τῆς παιδικῆς τῆς ἡλικίας ὠδηγήθη εἰς Νεάπολιν ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς, ὁ ὁποῖος ἕνεκα λόγων πολιτικῶν διέμενεν ἐν ἔξορίᾳ. Ἀπὸ τὸ 1870 ἠδύνατό τις νὰ εὔρῃ εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς Νεαπόλεως ἄρθρα καὶ διηγήματα μὲ τὴν ὑπογραφὴν «Τουφφολίνα», προϊόντα τῆς νεανικῆς γραφίδος τῆς δεσποινίδος Σεράο. Ἡ Νεάπολις εὐχαρίστως ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς νεαρᾶς κόρης, καὶ ἀπὸ τὴν πρώτῃν στιγμὴν ἐμειδίασεν εἰς τὴν μέλλουσαν ἐπισημον ζωγράφον τῆς.

Ἡ συμπάθεια αὕτη ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν συνάντησιν τῶν πολιτικῶν τῶν ἰδεῶν. Ἡ Νεάπολις καὶ ἡ Σεράο ἦσαν μοναρχικοὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ὑπέφερον κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀπὸ τὴν κάπως ἀγροίκον ἐπαφὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἦλθε τότε τὸ μέγα μεσημβρινὸν βασιλεῖον μὲ τοὺς «νικητὰς τοῦ βορρᾶ». Οἱ «Νικηταί», ὅμως «τοῦ Βορρᾶ» ἠννότησαν καλῶς, ὅτι ἔπρεπε νὰ κάμουν ἐκεῖ μίαν κατάκτησιν ἀφοῦ ἔδοσαν ἀπὸ τότε εἰς τὴν Νεάπολιν τὸν πρίγκηπα ἐκείνον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ Σοβοϊκὸς οἶκος ἐσκόπευεν νὰ θεμελιώσῃ τὴν βασιλικὴν γενεάν.

Ἀλλὰ τὸ πλαίσιον τοῦ «Διηγήματος» ἐφαίνετο ἤδη πολὺ στενὸν εἰς τὴν δεσποινίδα Σεράο, ὥστε νὰ περιλάβῃ τὴν νεανικὴν θέρη τῶν πεποιδήσεών τῆς. Ἡθέλησε νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὴν καθαρὰν πολιτικὴν ὅπου μᾶς ἀπεκάλυψε ἕνα ἀπὸ τὰ θαυμασιώτερα δημοσιογραφικὰ τάλαντα τὰ ὁποῖα παρήγαγεν ὁ δέκατος ἔννατος αἰὼν. Ἀρέσκεται νὰ προτρέπῃ, νὰ συμβουλεύῃ, νὰ καυτηριάξῃ, νὰ εἶναι εὐγλωττος. Πράγματι

ἡ θαυμασία αὕτη γυνὴ γράφει καθ' ἐκάστην ἐκτὸς τῶν καθαρῶς φιλολογικῶν ἔργων τῆς, πολλὰς στήλας τῆς ἐφημερίδος τῆς καὶ δύο ἕως τρεῖς σελίδας μυθιστορημάτων, τὰ ὁποῖα δημοσιεύει μὲ ψευδώνυμον εἰς τὰς λαϊκὰς ἐφημερίδας. Μένει συχνὰ εἰς τὸ τυπογραφεῖον μέχρι τῆς τρίτης πρωΐνης. Παρευρίσκεται εἰς ὅλας τὰς πρώτας παραστάσεις τῶν θεατρικῶν ἔργων, εἰς τὰς δημοσίας καὶ ἰδιωτικὰς ἐορτὰς, γινομένη παντοῦ δεκτὴ μετ' ἐνθουσιώδους ἀγάπης. Διευθύνει τὴν πατρικὴν τῆς περιουσίαν, ἐπαγρυπνεῖ φιλοστόργως ἐπὶ τῶν τέκνων τῆς, διευθύνει μίαν δευτέραν ἐφημερίδα φιλολογικὴν, τρέχει εἰς τὴν Ρώμην εἰς κάθε πολιτικὴν περίστασιν, ὑπαγορεύει τὴν ἀλληλογραφίαν τῆς, πολιτικὰ ἄρθρα, μὲ διαύγειαν ἀντιλήψεως τῶν πραγμάτων, ἀκριβείαν κρίσεως ὅσῃν ὀλίγοι τῶν πεπειραμένων δημοσιογράφων ἔχουν. Ἐπὶ πλέον κάμνει κατ' ἔτος διαλέξεις εἰς τὴν Νεάπολιν, Ρώμην, Φλωρεντίαν, καὶ εὐρίσκει καιρὸν νὰ μεταβῇ εἰς Παρισίους, νὰ ταξειδεύσῃ μέχρι τῆς Παλαιστίνης, νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν τάφον τοῦ Ἰησοῦ καὶ νὰ κλαύσῃ ἐκεῖ τόσον εἰλικρινῶς, ὥστε νὰ ἐπανέλθῃ ἔμπλεως μυστικισμοῦ.

Μία λεπτομέρεια, ἀρκετὰ σημαντικὴ διὰ τὸν βίον τῆς, δεικνύει πῶς παλαίει πρὸς τὰ ἐμπόδια τὰ ὁποῖα φράσσουν τὸν δρόμον εἰς τὴν θαυμασίαν αὐτὴν δραστηριότητα.

Ὅταν ἤρχιζεν νὰ ἐπισύρῃ τὴν ἀγάπην τῶν Νεαπολιτῶν διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἀνέλυε τὰ ἦθη των, ἐφάνερωνε τὰς λύπας των, ἀπῆτει θεραπείαν τῶν κακῶν των καὶ κάποιαν λεπτότητα διὰ τὴν εὐαισθησίαν των, μία μόνη παράφρωνος φωνὴ ὑψώθη κατ' αὐτῆς, φωνὴ λογίου τοῦ ὁποίου ἡ ἐπίδρασις ἦτο σημαντικὴ, τοῦ κριτικοῦ Ἐδουάρδου Σκαρφόλιο. Ἡ Ματθίλδη Σεράο ἐδέχθη τὸν ἀγῶνα, καὶ ὀλίγα ἔτη μετέπειτα, αὐτὸς ὁ Ἐδουάρδος Σκαρφόλιο ἐγένετο σύζυγός τῆς καὶ διηύθυνε μετ' αὐτῆς ἐπὶ τινα χρόνον τὸ ἔγκριτον τῆς Νεαπόλεως φύλλον «ἡ Πρωΐα».

Βεβαίως εἰς συγγραφέα τόσον πολυάσχολον δὲν μένει καιρὸς διὰ τὴν λεπτολόγον ἐκείνην ἐπιμέλειαν τοῦ ὕφους, ἢ ὁποία χαρακτηρίζει ἓνα Φλωμπέρ. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον εἶναι τὸ ἄτοπον τοῦ πάθους, τὸ ὁποῖον ὕστερα ἀπὸ τὰ ἄλλα ἐπιβάλλει στιγμὰς ἀδυναμίας. Εἰς τὸ ὕφος τῆς Σεράο ἀντανακλῶνται ἀκριβῶς αὐταὶ αἱ ἐξάρσεις καὶ καταπτώσεις. Οἱ πέραν τῶν Ἀλπεων λόγιοι κατηγοροῦσι τὸ ὕφος τοῦτο ἀποκαλοῦντες αὐτὸ χυδαίαν διάλεκτον τῆς Νεαπόλεως μετεφρασμένην εἰς ἄτεχνον Ἰταλικὴν γλῶσσαν. Καὶ αὐταὶ μὲν εἶναι αἱ ἀδυναμίαι τῆς ἐξ ἀντιθέτου ὅμως ἔχει τὴν ἔκφρασιν τοῦ λυρισμοῦ, τὴν λαμπρότητα καὶ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὴν ζωὴν.

Ἡ Σεράο ἔχει τελείαν συναίσθησιν τῶν προτερημάτων καὶ τῶν ἀτελειῶν τῆς ὥς συγγραφῆς. Ἰδοὺ τί λέγει κάπου μὲ τὴν ἰδιάζουσαν αὐτῆς εἰλικρίνειαν.

«..... Ναί, τὸ ὕφος μου εἶναι ἀτελές. Δὲν γνωρίζω νὰ γράφω! Βεβαίως θαυμάζω τοὺς καλῶς γράφοντας, ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι καὶ ἐὰν ἡσθάνομην ἀκόμη τὴν δύναμιν αὐτὴν δὲν θὰ ἐπεχείρουν κἄν. Νομίζω ὅτι ἡ ζωντανὴ δύναμις τῆς ἐστερημένης μεγάλης ἀκριβείας γλώσσης μου καὶ αἱ συντετμημέναι φράσεις τὰς ὁπρίας μεταχειρίζομαι, προσδίδουν κάποιαν θέρμην εἰς τὰ ἔργα μου. Ἡ δὲ θερμὴ αὕτη δὲν εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν σημεῖον τῆς ζωῆς, καὶ μάλιστα ὅχι μόνον τῆς προσωρινῆς ζωῆς; Ὑπάρχουν παραδείγματα ἔργων, τὰ ὁποῖα φέροντα αὐτὸν τὸν χαρακτῆρα, διαφεύγουν περισσότερον κάθε ἄλλου τὴν καταστροφὴν τοῦ χρόνου. Τὸν Βέργαν, τὸν Δὲ Ροβέρτον, τὸν Καπουάνα, καὶ ἐμὲ, κατηγοροῦν διὰ τὸ πλημμελὲς τοῦ ὕφους. Ἔστω! ἀλλ' ἔχομεν κοινὸν τὸ ὁποῖον μᾶς παρακολουθεῖ καὶ μᾶς ἀναγινώσκει. Εἰξεύρετε ἐὰν οἱ μεταγενέστεροι δὲν θὰ παραδεχθοῦν τὴν κρίσιν του;»

Ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ ὕφος εἶναι προϊόν περισυλλογῆς, πολὺ ὀλιγώτερον ἢ τελεία σύνθεσις ἐπιτυγχάνεται χωρὶς ἄνεσιν. Καὶ εἶδομεν πόσον ἐλλείπει ἡ ἄνεσις αὕτη ἀπὸ τὴν εὐγενῆ καὶ δραστηρίαν ζωὴν τῆς Σεράο. Εἰς ἓν ἔργον τῆς ὠμίλησε περὶ ταξιδιωτοῦ ὁ ὁποῖος δὲν εἰσέρχεται εἰς τὰ μουσεῖα, ἀλλ' ὁ ὁποῖος ἐλκύεται ἀπὸ τὸν θόρον τῆς ἀγορᾶς. Θὰ ἔλεγε

κανεῖς ὅτι ἔδωκε εἰς ἑαυτὴν τὸ ἰδιάζον χαρακτηριστικόν τῆς. Πράγματι, φαντασθῆτε ἓνα πολυθόρον καὶ πολυτοῖκλον πλῆθος, συνωθούμενον εἰς ἓνα σταθμὸν κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ σιδηροδρόμου ὁ ὁποῖος καταφθάνει ἀσθμαίνων καὶ πολυάσχολος, παραλαμβάνει αὐτὸ καὶ τὸ ἀπάγει μετὰξὺ δύο σφυριγμάτων..... καὶ θὰ ἔχετε εἰκόνα, ἐμποιοῦσαν αἰσθησὶν παραπλησίαν ἐκείνης τὴν ὁποίαν προκαλεῖ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀπεμονωμένου εἰς τὸ σπουδαστήριόν του πλησίον τῆς θερμάστρας κριτικοῦ ἢ ἀπνευστὶ ἀνάγνωσις κανενὸς ὥραίου δημοτικοῦ διηγήματος τῆς Σεράο. Ἀλλ' ἐὰν ἐλλείπη ἀπ' αὐτῆς σχεδὸν ἐντελῶς ὁ κλασικὸς καὶ φιλοσοφικὸς χαρακτῆρ καὶ τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο αἶσθημα τῆς τάξεως τὸ ὁποῖον θριαμβεῖ εἰς τὰ ἔργα τοῦ Γαλλικοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος, ἄλλα προτερήματα τὰ ἀναπληροῦσι, τὰ ὁποῖα δὲν ἐπιτρέπουν, χωρὶς νὰ φανῇ κανεῖς ἄδικος, νὰ χρονοτριβῇ εἰς τὰς ἐλλείψεις αὐτὰς καὶ νὰ παραβλέπη ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μᾶς δίδεται.

Μὴ λησμονῶμεν ὅμως ὅτι τὸ σπουδαιότερον προτέρημα τῶν μεσημβρινῶν λαῶν εἶναι ἡ ζωηρότης καὶ ἡ χάρις, καὶ ὅτι ἡ μία δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ τῆς ἄλλης. Ἡ δὲ χάρις τὴν ὁποίαν δὲν ὑποστηρίζει ἡ ζωηρότης εἶναι ἄτονος, ἡ δὲ δύναμις τὴν ὁποίαν δὲν περιβάλλει ἡ χάρις εἶναι βαρβαρότης.

Μόνη ἡ Μεσημβρία προσδίδει ἀρτίαν τὴν χάριν εἰς τὰς ἐν αὐτῇ ἐκκολαφθείσας φυλάς. Τὰ δὲ διηγήματα τῆς Σεράο εἶναι κίνησις καὶ χάρις. Ἀντανακλοῦν τελείως τὰ ἔνστικτα τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς τῆς Μεσημβρίας, τὰ φυσικὰ καὶ τὰ ἠθικὰ, τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ τὸ πάθος. Ποία διαφορὰ τρώντι μετὰξὺ τοῦ βίου ἐνὸς Νορβηγοῦ κλεισμένου ὀπισθεν τῶν διπλῶν παραθύρων του, ὁ ὁποῖος ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν δέχεται τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ διανομέως, τοῦ μόνου αὐτοῦ δεσμοῦ μὲ τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ διατηρήσῃ ἐντὸς ἄλλης πλησίον του νεκρὸν οἶκειον μέχρι τῆς τήξεως τῶν πάγων, διότι ἡ γῆ εἶναι πολὺ σκληρὰ ὥστε νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν σκαπάνην, καὶ τοῦ εὐτυχοῦς Νεαροῦ πολίτου ὁ ὁποῖος ἐκάστην πρωΐαν πίνει ὡς γάλα τὸ γλυκὺ φῶς τοῦ θεοῦ. Ὁ πρωτοστῶν δύο τούτων ζῇ κύπτων ἐπὶ τῶν ταραχῶν τῆς σφει-

δήσεώς του, κατοπρίζεται εἰς τὴν μόνωσίν του. Ὅλοι αἱ δυνάμεις τοῦ ἐγωϊσμοῦ του δὲν ἐπαρκοῦν νὰ διατηρήσουν τὴν ὕπαρξίν του. Ἐνῶ ὁ δευτερος εὐχαριστεῖται νὰ παρατηρῇ γύρω του, νὰ εὐρύνῃ τὸ πάθος του διὰ τοῦ πάθους τῶν ἄλλων. Δὲν ἔχει ἀνάγκην συλλογισμῶν, εἶναι πεπεισμένος ὅτι ἔχει μέσα του ψυχὴν, ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτὴ τὸν καθιστᾷ ἐραστὴν ἢ ἐρωμένην τῶν ψυχῶν τῶν ἄλλων ἀνδρῶν, τῶν ἄλλων γυναικῶν αἱ ὁποῖαι κατοικοῦν τὴν Νεάπολιν καὶ ὅλον τὸν κόσμον. Αἰσθάνεται τόσῃν εὐχαρίστησιν νὰ βυθίζῃ τὴν ψυχὴν του εἰς τὴν παγκόσμιον ψυχὴν, ὅσον κόπον αἰσθάνεται νὰ συγκεντρώσῃ ἑαυτὸν ὁ ἄνθρωπος τοῦ Βορῶ.

Ἡ ἔννοια τῆς ψυχικῆς ἀδελφοσύνης πληροῖ ὅλον τὸ ἔργον τῆς γονίμου μυθιστοριογράφου Ματθίλδης Σεράο. Αὕτη δὲν προσπαθεῖ νὰ εἰσδύσῃ «εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ὄντων» μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν «ψυχὴν τῶν πραγμάτων». Αἰσθάνεται «πάλλυσαν τὴν ψυχὴν τῶν τόπων τοὺς ὁποίους διασχίζει». Πρὸ τοῦ Νείλου καταλαμβάνεται ὑπὸ μεγάλης αἰσθηματικῆς συγκινήσεως, θέλει «νὰ ἐννοήσῃ τὸν ποταμὸν αὐτοῦ καὶ νὰ τὸν ἀγαπήσῃ». Τὸ δῶρον τοῦτο τῆς παγκοσμίου συμπαθείας, μὲ μεγάλην ποικιλίαν εἰς τὴν συγκίνησιν καὶ εἰς τὸν ἀνώτερον ἔρωτα τῆς ζωῆς, ἔκαμε τὴν Σεράο ζωγράφον ἀπαράμιλον τοῦ περιβαλλοντος. Τὸ ἔργον της εἶναι αὕτη ἡ Νεάπολις μὲ τὰ λαμπρά της καὶ ἐρειπωμένα ἀνάκτορα, μὲ τὰς πτωχὰς της συνοικίας καὶ τὰ ρυπαρά των ὑπόγεια, μὲ τὰ λα-

οβριθῇ της «bassi», ἡ Νεάπολις μὲ τὴν σχεδὸν ἀνατολικὴν της ποίησιν, τὰς δεισιδαιμονίας της, τὰς μυστικὰς της ἐταιρίας, τοὺς «καμορίστας» τοὺς παντοτε εἰτούμους διὰ τὸν φόνον, τοὺς ἐργατὰς της προθύμους διὰ τὴν ὁκνηρίαν, τοὺς θρησκομανεῖς της, τοὺς τοκογλύφους της.... Καὶ ἐπὶ ὅλου αὐτοῦ «τοῦ κρατήρος» μιᾷ περιπαθοῦς ἀνθρωπότητος καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ ἄλλου Βεζουβίου, βαρύνουν αἱ δριμύτητες ἡμιαφρικανικοῦ κλίματος, τὸ ὁποῖον ἀλληλοδιαδόχως κατευνάζει καὶ διαγείρει τὰ ζώδη ἔνστικτα. Εἶνε σχεδὸν ἀδύνατον νὰ γραψῇ κανεὶς μελέτην περὶ τῆς Νεαπολίτιδος μυθιστοριογράφου χωρὶς νὰ ἀναπολήσῃ τὴν Γεωργίαν Σάνδ. Ἰσως ἡ Γεωργία Σάνδ τοῦ «τέλματος τοῦ διαβόλου», ἔλαβε μερικὰς ἀπὸ ἐκείνας τὰς προφυλάξεις τῆς τέχνης αἱ ὁποῖαι ἐπέσυραν τὴν ἐκτίμησιν τοῦ Φλωμπέρ, καὶ τὰς ὁποίας ἡ Ματθίλδη Σεράο οὐδέποτε ἐγνώρισεν. Ἀλλ' εἰς ὁλόκληρον τὸ ἔργον τῆς Γεωργίας Σάνδ, διακρίνει κανεὶς εἰς σειρὰν ἀνταυγιῶν τὰς σκιαγραφίας ὅλων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι στιγμιαίως ἐπέδρασαν εἰς τὸ πνεῦμα της.

Ἡ Ματθίλδη Σεράο ἀντιθέτως, δέχεται ἐντυπώσεις μόνον ἀπὸ τοὺς τόπους τοὺς ὁποίους διέρχεται καὶ ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν αἰσθημάτων, καὶ ἀντιδρᾷ πρὸς αὐτὰς μὲ δύναμιν πρωτοτυπίας, τῆς ὁποίας οὐδεμία γυνὴ μυθιστοριογράφος μᾶς παρουσίασε μέχρι τοῦδε παράδειγμα.

Ἄλεξάνδρεϊα

Μετάφρασις

Π.Κ.Τ.

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Τὸ βιβλίον τῆς Αὐτοκρατείας Ἑλισσάβετ. — Ἕλληνες ἀνθρωποφάγοι. — Αἱ φιλάνθρωποι Ἀθηναί. — Ἀς χωρίσωμε ! — Ἡ Αὐτοκράτειρα Ταῖτου.

Αἱ ἀνθρωποφαγικαὶ τάσεις τῶν χειριστῶν τῆς Ἑλληνικῆς πέννας, πονθενὰ δὲν ἐξεδηλώθησαν τόσον καθαρά ὅσον εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Χρηστομάνου. Ὁ κ. Χρηστομάνος ἔπεσεν ἕνα πρωτὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ὡς βολὴς φωτεινῇ, ἀλλὰ καὶ σκορπίζουσα γύρω της ἀναστάτῳσιν. Ζητῶν ν' ἀναγεννήσῃ τὸ Ἑλληνι-

κὸν Θέατρον ἐπέρασεν ἕνα δρόμον τὸν ὁποῖον ἐστόλισεν ἀπὸ ἐχθρούς.

Ἀλλὰ τώρα ὁ Χρηστομάνος ἔβγαλε τὸ βιβλίον του. Δὲν θὰ ἀναλύσω τὸ βιβλίον διότι θὰ τὸ κάμῃ βέβαια αὐτὸ συνεργάτης σας εἰδικός. Θὰ περιορισθῶ εἰς τὸ γεγονός. Ἐβγαλε λοιπὸν ὁ Χρηστομάνος τὸ βιβλίον του καὶ